

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський національний університет садівництва

Кафедра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

ВСТУП ДО ФАХУ

програма та методичні рекомендації
щодо проходження навчальної практики
з вступу до фаху
для здобувачів освіти
першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 232 Соціальне забезпечення

Умань, 2024 р.

Програма та методичні рекомендації щодо проходження навчальної практики з вступу до фаху укладено на підставі освітньо-професійної програми спеціальності 232 Соціальне забезпечення першого (бакалаврського) рівня.

УКЛАДАЧІ:

Сергій СОКОЛЮК, д.е.н., професор

Олена ЖАРУН, к.е.н., доцент

Микола КОРОТЄСВ, к.е.н., доцент

Дмитро МЕЛЬНИЧЕНКО, к.е.н., викладач

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Олена ПРОКОПЧУК, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Уманського національного університету садівництва

Оксана ФРОТЕР, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки Уманського національного університету садівництва

Робоча програма затверджена на засіданні
кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Протокол від «8» серпня 2024 року № 1
Завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

_____ Сергій СОКОЛЮК
«8» серпня 2024 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки і підприємництва
Протокол від «8» серпня 2024 року № 1

Голова _____ Руслан МУДРАК
«8» серпня 2024 року

Вступ до фаху : програма та методичні рекомендації щодо проходження навчальної практики з вступу до фаху для здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 232 Соціальне забезпечення / Укладачі: д.е.н., професор Соколук С.Ю., к.е.н., Мельниченко Д. Умань : Видавець Сочінський М. М., 2024. 40 с.

ЗМІСТ

	ВСТУП	4
1.	Методичні рекомендації щодо вивчення й опрацювання теоретичного матеріалу навчальної практики Вступ до фаху	8
2.	Програма навчальної практики Вступ до фаху	11
2.1.	Змістовий модуль 1. ОСНОВИ ТА ІСТОРІЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	11
2.2.	Змістовий модуль 2. СУЧАСНЕ СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ І ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ	13
3.	Організаційні умови проходження навчальної практики Вступ до фаху	15
	Рекомендована література	18

ВСТУП

Навчальну практику зі вступу до фаху проходять студенти першого курсу спеціальності 232 Соціальне забезпечення першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Практика покликана навчити студентів здійснювати дослідження і формувати висновки стосовно аспектів розвитку соціального забезпечення, які неможливо охопити під час проведення аудиторних занять з дисципліни «Теорія та історія соціального забезпечення».

Мета навчальної практики зі вступу до фаху: підготовка фахівців, здатних розв'язувати складні спеціалізовані завдання та прикладні проблеми, що характеризуються комплексністю та певною невизначеністю умов у професійній діяльності у сфері соціального забезпечення.

Завдання навчальної практики зі вступу до фаху:

Основні завдання навчальної практики:

1. Ознайомитися зі змістом і значенням дисципліни «Теорія та історія соціального забезпечення» у системі підготовки фахівців соціальної сфери.
2. Вивчити основні поняття, категорії та принципи соціального забезпечення.
3. Дослідити історичні етапи розвитку соціального забезпечення в Україні та світі.
4. Проаналізувати передумови виникнення та еволюцію форм соціального захисту населення.
5. Ознайомитися з основними моделями систем соціального забезпечення та їх особливостями.
6. Вивчити роль держави, суспільства та соціальних інституцій у формуванні системи соціального забезпечення.
7. Розвинути навички аналізу нормативно-правових актів у сфері соціального забезпечення.
8. Сформувати уявлення про професійну діяльність фахівців у галузі соціального забезпечення та їх функціональні обов'язки.
9. Розвинути навички самостійної роботи з навчальною та науковою літературою.
10. Сприяти формуванню професійної мотивації та відповідального ставлення до майбутньої професії.

Предметом навчальної практики зі вступу до фаху є складові системи організації підготовки фахівців спеціальності спеціальності 232 Соціальне забезпечення першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Місце навчальної практики в структурно-логічній схемі освітньо-професійної програми: практика базується на вивченні навчальних дисциплін таких як «Теорія та історія соціального забезпечення», «Соціальна філософія», «Історія та культура України» та інших дисциплін.

Метою навчальної практики є формування у здобувачів освіти початкових професійних знань, умінь і навичок у сфері соціального забезпечення, ознайомлення з теоретичними основами та історичними етапами становлення системи соціального захисту населення.

Компетентності, яких набувають студенти в результаті проходження навчальної практики зі вступу до фаху:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 4. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово у професійній діяльності.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 10. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 12. Здатність працювати в команді.

ЗК 13. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК 15. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК 16. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

СК 1. Здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком держави;

СК 13. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів у професійній діяльності;

СК 14. Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері;

Програмні результати навчання з навчальної практики зі вступу до фаху:

ПРН 1. Використовувати усну та письмову комунікацію українською мовою для здійснення професійної діяльності;

ПРН 2. Ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категорій населення;

ПРН 3. Застосовувати методи збору інформації: аналіз документів, опитування та спостереження;

ПРН 6. Застосовувати базові знання про основи економічної допомоги об'єктам соціального захисту;

ПРН 7. Використовувати базові знання про принципи державної соціальної політики та шляхи соціального забезпечення населення;

ПРН 9. Виявляти готовність до взаємодії з колегами по роботі, приймати управлінські рішення в організації роботи виконавців;

ПРН 11. Визначати соціальні проблеми та потреби і причини їх виникнення, тенденції розвитку, наслідки, соціальний стан певних категорій населення;

ПРН 17. Пояснювати актуальні процеси у соціальній сфері та соціальному забезпеченні;

ПРН 19. Ефективно працювати як індивідуально, так і у складі міждисциплінарної команди фахівців;

ПРН 20. Демонструвати уміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
Змістовий модуль 1. ОСНОВИ ТА ІСТОРІЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ								
Тема 1. Предмет і завдання дисципліни «Теорія та історія соціального забезпечення»	9			9	9			9
Тема 2. Філантропічний період в історії соціальної співпраці стародавнього світу	9			9	9			9
Тема 3. Соціальна допомога у Західній Європі за часів раннього (V–X століття) та класичного (XI–XV століття) середньовіччя	9			9	9			9
Тема 4. Родоплемінні й громадські (общинні) форми допомоги та взаємодопомоги у слов'ян до кінця X ст.	9			9	9			9
Тема 5. Княжа та церковно-монастирська підтримка нужденних в Україні-Руси у X–XIII ст.	9			9	9			9
Разом за змістовим модулем 1	45			45	45			45
Змістовий модуль 2. СУЧАСНЕ СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ І ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ								
Тема 6. Історичні віхи розвитку соціального забезпечення у Європі та США	9			9	9			9
Тема 7 Становлення соціального забезпечення в незалежній Україні як системи (1991–1999 роки)	9			9	9			9
Тема 8. Система соціального забезпечення в новітній історії України (2000–2022 роки)	9			9	9			9
Тема 9. Теоретико-методологічні основи соціального забезпечення	9			9	9			9
Тема 10. Основні методи соціального забезпечення	9			9	9			9
Разом за змістовим модулем 2	45			45	45			45
Всього	90			90	90			90

1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИВЧЕННЯ Й ОПРАЦЮВАННЯ ТЕОРЕТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ ВСТУП ДО ФАХУ

Для опанування матеріалу навчальної практики Вступ до фаху необхідно приділяти значну увагу опрацюванню *теоретичного матеріалу*. Зазначені дії спрямовані на формування навичок у роботі зі спеціальною літературою, орієнтування на інтенсивну пізнавальну діяльність, критичне осмислення набутих знань і поглиблене вивчення теоретичних і практичних проблемних питань.

Окремим видом опрацювання теоретичного матеріалу є *самостійна робота*, під час якої важливим є вміння працювати з підручниками, навчальними посібниками та нормативно-правовим джерелами, науковою та спеціальною літературою. Під час роботи з цими джерелами студент, в першу чергу, повинен ознайомитися з їх змістом, щоб визначити, чи необхідно опрацьовувати дане джерело та чи має воно відношення до навчального курсу, і лише після цього відбирає необхідний для вивчення матеріал з цього джерела (глави, розділи і т. ін.) та розпочинає його опрацювання.

Опрацювання матеріалу передбачає виконання наступного алгоритму:

1. Залежно від характеру винесеного на розгляд питання, підібрати необхідні джерела інформації: нормативно-правові акти, підручники, посібники, наукові статті і т. п., зокрема й ті, що не вказані у переліку рекомендованих джерел.

2. Означити суть питання, що вивчається, звернувши увагу на визначення незрозумілих або незнайомих термінів і з'ясувати їх зміст у словниках, довідниках, спеціалізованій літературі тощо.

3. Проаналізувати наявний матеріал і зафіксувати його у зручному форматі конспекту.

Окремим базовим елементом створення підґрунтя для успішного проходження навчальної практики є виконання *індивідуального завдання*. Разом з отриманням спеціальних знань, студенти навчаються висловлювати свої думки логічно і послідовно, а також презентувати результати власних досліджень. За таких умов, одним з завдань, яке отримують студенти у процесі проходження навчальної практики Вступ до фаху, є підготовка *дослідницького проєкту* і представлення його у вигляді доповіді або презентації на одну з обраних тем.

У такий спосіб студенти отримують можливість поглибленого дослідження індивідуально обраної теми, а викладач – оцінити ступінь підготовки студентів до якісного проведення презентацій, їх здатність проведення власних досліджень і вміння відрізняти судження від фактів.

Перелік тем для підготовки дослідницького проєкту

1. Соціальний супровід сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах.
2. Зміст соціального інспектування та патронажу.
3. Соціальна профілактика та реабілітація.
4. Запобігання насильству в сім'ї.
5. Надання соціальних послуг та здійснення соціального супроводу осіб з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які залишили інтернатні заклади.
6. Профілактика раннього сирітства.
7. Профілактика безпритульності та бездоглядності.
8. Профілактика правопорушень серед дітей та молоді.
9. Допомога дітям із сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах.
10. Профілактика негативних явищ у дитячому та молодіжному середовищі.
11. Профілактичні заходи щодо попередження та зменшення швидкості розповсюдження ВІЛ-інфекції.
12. Профілактика гепатитів, венеричних захворювань та інших інфекційних захворювань серед осіб, що вживають наркотики ін'єкційним шляхом.
13. Профілактика алкоголізму.
14. Профілактика наркоманії.
15. Реабілітація алко- та наркозалежних.
16. Реабілітація ВІЛ-інфікованих та членів їх родин.
17. Створення груп взаємодопомоги для алко-, наркозалежних та членів їх родин.
18. Забезпечення соціальної та психологічної підтримки призовників та членів їх сімей.
19. Проведення літнього оздоровлення дітей із сімей, які перебувають в складних життєвих обставинах.
20. Сприяння розвитку волонтерського та молодіжно-громадського руху.
21. Надання соціальних послуг дітям та молоді з функціональними обмеженнями.
22. Надання соціальних послуг особам, які повертаються з місць позбавлення волі.
23. Залучення молоді, членів молодіжних громадських організацій до волонтерської діяльності за різними напрямками соціальної роботи.
24. Соціальний супровід сімей із прийомними дітьми.
25. Підготовка волонтерів до роботи у «Телефоні довіри».
26. Підготовка волонтерів у центрах соціальних служб.
27. Технологія залучення людських ресурсів до волонтерського руху.
29. Соціально-педагогічні технології в соціальній роботі.
30. Організаційні форми технології соціально-педагогічної діяльності.
31. Особливості комунікативної функції соціального працівника.
32. Сутність проблем сучасної сім'ї.
33. Соціально-виховна робота з молоддю як умова підготовки до сімейного виховання.

Студентам необхідно дотримуватися наступних вимог до дослідницького проєкту: послідовний і логічний виклад матеріалу, наочне подання матеріалу, розумне поєднання рисунків та тексту.

Вимоги до підготовки дослідницького проєкту:

1. Студент самостійно обирає тему з визначеної проблематики, а також може запропонувати свою тему. Вибір теми проєкту, а також термінів його представлення узгоджується з викладачем.
2. Первинне дослідження інформаційних джерел.
3. Самостійне розроблення плану написання проєкту.
4. Отримання консультаційної допомоги викладача.
5. Безпосередня робота над написанням і оформленням проєкту.
6. Представлення дослідницького проєкту в групі у вигляді мультимедійної презентації.

Доповідь не повинна перевищувати 7–10 хвилин. Контроль якості підготовки студентом дослідницького проєкту відбувається під час його представлення й обговорення в аудиторії на занятті, а також під час індивідуальних занять з викладачем.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1: ОСНОВИ ТА ІСТОРІЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Тема 1. Предмет і завдання дисципліни «Теорія та історія соціального забезпечення»

Історія соціального забезпечення як навчальна дисципліна. Предмет історії соціального забезпечення. Історичні знання соціального виховання, освіти та допомоги. Основні завдання дисципліни. Джерельна база історії соціального забезпечення. Об'єкти та суб'єкти соціального забезпечення, їх взаємозв'язок і взаємозумовленість. Основні системи піклування. Види соціальної допомоги. Мотивація благодійної діяльності. Періодизація історії соціального забезпечення за кордоном та в Україні.

Тема 2. Філантропічний період в історії соціальної співпраці стародавнього світу

Особливості допомоги в додержавний період. Найпростіші форми допомоги в період палеоліту, мезоліту, неоліту. Взаємодопомога та піклування непрацездатними та хворими. Дарообмін як основна риса престижної економіки. Внутрішньо сімейні та міжплемінні відносини. Витоки соціальної допомоги в державах Давнього Сходу. Вплив світогляду та релігійних уявлень на формування відношення до нужденних, сиріт, калік тощо. Розвиток меценатства та філантропії в державах Давнього Сходу. Давній Китай. Вчення Конфуція про ставлення до сиріт та нужденних. Документи-настанови епохи Хань (III ст. до н.е. – III ст. н.е.). Давня Індія. Піклування про літніх родичів в селянських общинах. «Закони Ману» (II ст. до н.е. – I ст. н.е.) як основні правила доброчинної поведінки індійців. Соціальна спрямованість надписів індійського правителя Ашоки (III ст. до н.е.). Месопотамія. Розвиток доброчинності в державах Межиріччя. Закони Хаммурапі (1792–1750 рр. до н.е.) про соціальну допомогу нужденним, відносини до власності, повагу до батьків тощо. Давній Єгипет. Роздачі хліба, одежі та мілких грошей в Єгипті. Проява філантропії та меценатства з боку фараонів та знаті. Суспільна опіка та соціальне виховання у Давній Греції та Давньому Римі. Релігійні вірування про благодійність, людинолюбність і виховання моральних якостей особистості. Соціальна протопедагогіка і традиції соціальної допомоги в осмисленні давньогрецьких та давньоримських мислителів. Закони та норми Іудейської держави по відношенню до бідних, хворих та сиріт. Встановлення десятини для бідних.

Тема 3. Соціальна допомога у Західній Європі за часів раннього (V–X століття) та класичного (XI–XV століття) середньовіччя

Розпад античного суспільства та формування нових суспільних відносин і

соціального піклування в середньовічній Європі. Соціально економічний стан населення у середньовіччі. Християнська церква як основний носій благодійності й опіки в період раннього і класичного середньовіччя. Приватні та державні форми допомоги в середньовічній Європі. Внесок чернечих орденів у розвиток благодійності

Тема 4. Родоплемінні й громадські (общинні) форми допомоги та взаємодопомоги у слов'ян до кінця X ст.

Розпад родових зв'язків у стародавніх слов'ян (початок IX ст.), їх об'єднання у територіальні (сусідські) громади. Реципрокація та редистрибуція – найважливіші стереотипи спільної та індивідуальної поведінки стародавніх слов'ян. Характеристика слов'ян візантійськими істориками тієї доби. Основні види допомоги та взаємодопомоги у давніх слов'ян: общинно-родова, господарська та обрядово-культова. Розповсюдження принципу дарообміну. Форми обрядово-культової допомоги: «зажинки», «дожинки», поминальна допомога.

Тема 5. Княжа та церковно-монастирська підтримка нужденних в Україні-Руси у X–XIII ст.

Допомога нужденним у Київській державі. Прийняття християнства. Будівництво церков та монастирів. Форми допомоги церков та монастирів нужденним. Створення притулків для мандрівників. Монастирські шпиталі. Створення лікувальних монастирів у період роздрібленості Київської Русі. Роздача милостині. Роль общини в політичному житті країни та в справі доброчинності. Приватна та княжа доброчинність.

Форми княжої доброчинності: годування злиденних та бідних, роздача одежі та грошей, надання допомоги постраждалим у стихійних лихах та пожежі, відкриття за свій рахунок сирітських притулків, викуп з полону тощо. Доброчинність князів Володимира Великого, Володимира Мономаха.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. СУЧАСНЕ СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ І ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ

Тема 6. Історичні віхи розвитку соціального забезпечення у Європі та США

Гуманістичний і політичний чинники еволюції поглядів на допомогу населенню. Античний світ і зародження соціальної роботи. Середньовіччя: християнство та допомога нужденним. «Закони про бідних» Єлизавети I (Англія). Соціальні зміни у 19 ст. та рух за соціальні права. Соціальне законодавство О. фон Бісмарка (Німеччина). Соціальне законодавство Л. Джорджа (Англія). Наслідки Першої світової війни для розвитку практики соціальної роботи та соціального забезпечення. Закон про соціальний захист Ф. Рузвельта (США).

Роль і значення ідеологічних факторів для формування моделей і реалізації соціальної політики за кордоном: історична еволюція. Класифікація моделей соціального захисту за С. Лейбфрідом, Г. Еспінг-Андерсеном. Англосаксонська, бісмаркова, скандинавська, рудиментарна моделі. Консервативна та неоконсервативна, ліберальна та неоліберальна, соціал-демократична моделі. Соціалістична модель соціального захисту: здобутки і прорахунки. Вплив глобалізації на зміни підходів щодо соціальної політики та соціальної роботи. Формування єдиного погляду на соціальний захист та соціальну роботу серед демократичних держав з ринковими економіками у XXI столітті. Міжнародні організації, міжнародне право щодо соціальних прав людини. Загальні тенденції щодо технологій соціального захисту європейських країн.

Тема 7. Становлення соціального забезпечення в незалежній Україні як системи (1991–1999 роки)

Перебудова 1985 року та її вплив на зниження рівня соціального захисту населення. Особливості кризи соціально-економічної ситуації в Україні наприкінці 80–90-х рр. XX ст. Масове розповсюдження різноманітних соціальних патологій. Формування системи соціального захисту в Україні у нових політико-ідеологічних та соціально-економічних умовах. Створення мережі державних соціальних відомств України на кінець 1999–2000 рр. Діяльність державної служби зайнятості (1990 р.) її структура і завдання. Виникнення територіальних центрів з обслуговування непрацездатних громадян похилого віку та інвалідів. Правове регулювання соціального обслуговування. Закони України: «Про зайнятість населення», «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні», «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні», «Про пенсійне забезпечення». Конституція України – важливий етап побудови системи соціального захисту в незалежній Україні.

Тема 8. Система соціального забезпечення в новітній історії України (2000–2022 роки)

Соціальні конфлікти на поч. ХХ ст. в Україні (2005 р.) Формування системи соціального захисту в Україні у нових політико-ідеологічних та соціально-економічних умовах. Створення мережі державних соціальних відомств України наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. Діяльність соціальних служб для молоді та дітей. «Декларація про загальні засади державної молодіжної політики в Україні». Розвиток явища соціального сирітства. Діяльність недержавних добровільних організацій соціального забезпечення. Правове забезпечення діяльності НДО законами «Про об'єднання громадян», «Про гуманітарну допомогу» «Про благодійництво та благодійні організації». Волонтерська діяльність. Її правові засади та особливості.

Соціально-економічна і політична криза 2014 р. Соціальні причини розгортання конфлікту. Початок війни на Сході країни та повномасштабна збройна агресія РФ проти України. Розгортання волонтерства і самодопомоги населення як важливої частини системи його соціальної підтримки. Згорання соціальних програм, підвищення комунальних платежів, збідніння населення. Нові форми державної соціальної допомоги внутрішньо переміщеним особам, воїнам АТО/ООС, дітям постраждалим від війни. Спроби соціальних реформ в Україні у 2019–2022 рр. Їх наслідки та соціальні очікування.

Тема 9. Теоретико-методологічні основи соціального забезпечення

Основні поняття та категорії соціального забезпечення. Категорії громадян, чи групи осіб яким передбачено соціальне забезпечення. Об'єкти та суб'єкти соціального забезпечення. Принципи соціального забезпечення. Функції соціального забезпечення.

Тема 10. Основні методи соціального забезпечення

Суть методів соціального забезпечення. Соціально-економічні методи соціального забезпечення. Організаційно-розпорядчі методи соціального забезпечення. Правові форми та методи соціального забезпечення. Соціологічно-статистичні методи соціального забезпечення. Психологічні методи в реалізації соціального забезпечення. Соціальна діагностика як метод соціального забезпечення.

3. ОРГАНІЗАЦІЙНІ УМОВИ ПРОХОДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ ВСТУП ДО ФАХУ

Методи навчання

Під час проходження практики зі вступу до фаху використовуються наступні методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: словесні – розповідь-пояснення; наочні – ілюстрація, демонстрація; індуктивні – узагальнення матеріалу від часткового до загального; дедуктивні – деталізація матеріалу від загального до конкретного; творчі, проблемно-пошукові – виконання самостійної роботи та самонавчання на основі конспектів лекцій, навчальних підручників і посібників, наукової й іншої рекомендованої літератури; навчальна робота під та поза керівництвом викладача – виконання самостійної роботи, індивідуальне вирішення ситуаційних профільних завдань;

У рамках навчальної практики застосовуються наступні форми навчання:

- самостійна робота: під час самостійного опрацювання теоретичних питань студенти розвивають мислення, формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки, навчаються оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів;
- заняття-екскурсії – специфічне навчально-виховне заняття, перенесене відповідно до певної освітньої або виховної мети в музей, бібліотеку, на підприємство, організацію тощо.

Однією з форм сучасного навчального процесу є дистанційне навчання на платформі інформаційного освітнього середовища Moodle. Проведення даного виду навчання здійснюється в межах норм положення «Про організацію поточного, семестрового контролю та проведення атестації здобувачів освіти із застосуванням дистанційних технологій в Уманському національному університеті садівництва».

У разі запровадження дистанційної форми навчання проводяться відеоконференції у форматі лекцій або семінарів. Зв'язок студентів з викладачем забезпечуються за допомогою платформ Zoom, Google Meet, Moodle.

Методи контролю

В основу рейтингового оцінювання знань здобувача закладена 100-бальна шкала (максимально можлива сума балів, яку може набрати здобувач за всіма видами контролю знань з урахуванням поточної успішності, самостійної роботи, науково-дослідної роботи тощо).

Під час проходження навчальної практики зі вступу до фаху для оцінки знань і навичок студентів застосовуються такі види контролю: тематичний і поточний. Тематичний контроль полягає у перевірці засвоєння студентами кожної теми методом письмового (виконання самостійних завдань) та тестового контролю. Оцінюванню в балах підлягають: рівень знань, необхідний для виконання завдань, що передбачені програмою навчальної практики; повнота, якість і вчасність їх виконання; рівень знань, продемонстрований у тестових й письмових відповідях тощо. Максимальна оцінка за кожен тематичний контроль – 7 балів. У разі невиконання певних завдань тематичного контролю з об'єктивних причин,

студенти мають право, з дозволу викладача, скласти їх до завершення графіку навчальної практики.

Поточний контроль проводиться після вивчення тем за модулем у формі презентації дослідницького проєкту. Об'єктами поточного контролю знань студентів є: оволодіння методами отримання нової інформації, набуття навичок самостійного аналізу явищ і процесів з використанням наукових методик, пошук шляхів нестандартного, творчого вирішення поставлених завдань. Час і порядок складання визначає викладач. У разі, коли студент не з'явився на проведення поточного контролю без поважних причин, він отримує нуль балів. Передача допускається у строки, які встановлюються викладачем. Максимальна оцінка за виконання дослідницького проєкту – 30 балів.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Свідченням виконання навчального плану з навчальної практики зі вступу до фаху є залік, оцінювання здійснюється за результатами поточного контролю. Максимальна сума балів поточного контролю – 100.

Розподіл балів, які отримують студенти з навчальної практики зі вступу до фаху

(денна та заочна форма навчання)

Кількість балів за змістовий модуль	Поточний (модульний) контроль										ІНДЗ	Сума
	Змістовий модуль 1 (35 балів)					Змістовий модуль 2 (35 балів)						
Теми	Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Дослідницький проєкт	100
СРС	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Рейтинговий показник	Оцінка у національній шкалі	Оцінка ECTS
90-100	Зараховано	A (відмінно)
82-89		B (добре)
75-81		C (добре)
67-74		D (задовільно)
60-66		E (задовільно)
35-59	Незараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням

Оцінка «відмінно» (90 – 100 балів). Здобувач має систематичні та глибокі знання навчального матеріалу, вміє без помилок виконувати практичні завдання, які передбачені програмою курсу, засвоїв основну й ознайомився з додатковою літературою, викладає матеріал у логічній послідовності, робить узагальнення й висновки, наводить практичні приклади у контексті тематичного теоретичного матеріалу.

Оцінка «добре» (74 – 89 балів). Здобувач повністю засвоїв навчальний матеріал, знає основну літературу, вміє виконувати практичні завдання, викладає матеріал у логічній послідовності, робить певні узагальнення й висновки, але не наводить практичних прикладів у контексті тематичного теоретичного матеріалу або допускає незначні помилки у формулюванні термінів, категорій, невеликі помилки у розрахунках при вирішенні практичних завдань.

Оцінка «задовільно» (60 – 73 бали). Здобувач засвоїв матеріал не у повному обсязі, дає неповну відповідь на поставлені теоретичні питання, припускається грубих помилок при вирішенні практичного завдання.

Оцінка «незадовільно» (менше 60 балів). Здобувач не засвоїв навчальний матеріал, дає неправильні відповіді на поставлені теоретичні питання, не володіє основними методами наукових досліджень при виконанні практичних завдань. Здобувач не допускається до складання іспиту, якщо кількість балів одержаних за результати успішності під час поточного та модульного контролю (відповідно змістовому модулю) впродовж семестру в сумі не досягла 35 балів

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Social Policy, Service Users and Carers. 2022. DOI<https://doi.org/10.1007/978-3-030-69876-8>
2. Бондар М. Соціальне забезпечення та соціальний захист в Україні. *Економіка та суспільство*. 2021. № 34. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/976/934>
3. Бондар М., Чемодурова Є. Соціальне забезпечення в територіальних громадах. *Економіка та суспільство*. 2021. № 33. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/916/878>
4. Бондаренко С. М., Бугас Н. В. Соціальна політика держави як основа забезпечення соціального розвитку. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2021. № 2. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2021/42.pdf
5. Бражко О. В. Особливості формування державних підходів до розвитку системи соціального захисту населення в Україні. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2022. № 27. С. 35–39. URL: <http://www.pagjournal.iei.od.ua/archives/2022/27-2022/6.pdf>.
6. Бурлака О. Сучасний стан правового регулювання соціального захисту сім'ї, дитинства, материнства та батьківства в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 2. С. 128–133.
7. Василенко О. Державна соціальна допомога особам з інвалідністю в системі соціального забезпечення у контексті законодавчих змін у 2022- 2024 рр. Україна: аспекти праці. 2021. № 4. С. 34–43.
8. Клименко А. Л. Стандарти і гарантії соціального забезпечення: міжнародно-правовий і вітчизняний контекст . Харків: Юрайт, 2019. 176 с.
9. Утвенко В. В. Система соціального забезпечення та соціальної підтримки: навч. посіб. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. 248 с.

Допоміжна

1. Костюк В. С., Осіпова А. А., Непочатенко З. В. Актуалізація соціальної політики захисту військовослужбовців, ветеранів та осіб з інвалідністю внаслідок війни. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. №17. 2025. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15313175>
2. Костюк В. С., Осіпова А. А., Сидоренко О. С. Принцип єдності централізованих і децентралізованих засад у формуванні та реалізації соціальної політики. *Збірник наукових праць Уманського НУС*. 2024. Вип.104. Ч.2. С. 308-317. URL: <https://journal.udau.edu.ua/assets/files/104.2/29.pdf>
3. Мальований М. І., Осіпова А. А. Еволюція наукових поглядів на соціальну роль держави. *Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць*. Одеса : Одеський національний економічний університет. 2023. № 1-2 (84-85). С. 9–22.
4. Мальований, М., Непочатенко, З., Осіпова, А., Новак, І., Прокопчук, О. Вплив старіння населення на економічне зростання: роль моделей соціальної

політики в країнах ОЕСР. 2025. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 4(63), 538–557. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.63.2025.4738>

5. Осіпова А. А. Оцінка зарубіжного досвіду формування державної політики у сфері соціального захисту. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2024. Вип. 9. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13302016>

6. Осіпова А. А., Непочатенко З. В. Ефективні моделі підтримки сільськогосподарського виробництва у світі та перспективи для України. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. № 16. 2025. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15259332>

7. Осіпова А.А. Державна політика соціального захисту. *The XXVII International Scientific and Practical Conference «Scientific research: a paradigm of innovative development of society»*, July 08-10, 2024, Lisbon, Portugal. С. 24-26.

8. Осіпова А.А. Заходи з забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану. *Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю* : матеріали IV Міжнар. наук. – практ. конф. (м. Полтава, 20-21 квітня 2022 р.) / за ред. проф. Пилипенко К. А. Полтава: ПДАУ, 2022. С. 59–62.

9. Осіпова А.А. Оцінка впливу війни на систему соціального забезпечення в Україні. *Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин*: матеріали XIX Міжнародної науково-практичної конференції (м. Умань, 27 травня 2024). Умань : УНУС, 2024. С. 86-88.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Національна бібліотека імені В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>

2. Google Scholar – пошукова система, яка індексує повний текст наукових публікацій всіх форматів і дисциплін. URL : <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>

3. Репозитарій Уманського національного університету садівництва. URL : <http://lib.udau.edu.ua/?locale=uk>

2. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. URL : <http://www.rada.gov.ua>.

3. Кабінет Міністрів України: єдиний веб-портал органів виконавчої влади України URL: <http://www.kmu.gov.ua>.

4. Національний Банк України: офіційний сайт. URL : <http://www.bank.gov.ua>.

5. Міністерство економіки: офіційний веб-сайт. URL : <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>

6. Міністерство фінансів України: офіційний веб-сайт. URL : <https://www.mof.gov.ua/uk>

7. [Міністерство соціальної політики України: офіційний веб-сайт.](https://www.msp.gov.ua/) URL : <https://www.msp.gov.ua/>